

Rhan F – Ar ôl datgan y canlyniadau

Etholiadau llywodraeth leol yng
Nghymru: canllaw ar gyfer
Swyddogion Canlyniadau

Rhagfyr 2016 (diweddarwyd ym mis Ionawr 2022)

Yn y canllaw hon rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol penodol. Rydym yn defnyddio 'dylech/dylid' ar gyfer pethau yr ystyriwn i fod yn arfer a argymhellir, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Fformatau eraill

Mae ein holl ganllawiau a'n hadnoddau ar gyfer yr etholiadau hyn hefyd ar gael yn Saesneg. Am wybodaeth ynghylch cael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, mewn fersiwn brint bras, neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: publications@electoralcommission.org.uk

Diweddariadau i'r ddogfen hon

Diweddarwyd	Disgrifiad o'r newid
Hydref 2017	Diweddarwyd i gynnwys mwy o fanylion ynghylch ble y dylid anfon datganiadau o ran papurau pleidleisio post (paragraff 2.6).
Gorffennaf 2018	Wedi ei diweddarau i ddwyn i ystyriaeth y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) a Deddf Diogelu Data 2018
Chwefror 2021	Canllaw gwariant wedi'i diweddarau.
Ionawr 2022	<p>Canllaw annibynnol ar gyfer etholiadau Llywodraeth Leol yng Nghymru i ymgorffori newidiadau deddfwriaethol a gyflwynwyd gan:</p> <p>Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021</p> <p>Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru) 2021</p> <p>Rheolau Etholiadau Lleol (Cymunedau) (Cymru) 2021 gan gynnwys darpariaethau ar ffurflenni cyfeiriad cartref ymgeiswyr a beth ddylai ddigwydd iddynt ar ôl etholiad (paragraff 1.1) mewn etholiadau a gynhelir ar neu ar ôl 5 Mai 2022. Hefyd mae'r gofynion ar gyfer cyhoeddi'r canlyniadau a hysbysu'r swyddogion cywir wedi'u diweddarau (paragraffau 2.1 i 2.3)</p>

Cynnwys

1	Storio a gwaredu dogfennau	1
	Y dogfennau y mae dyletswydd arnoch i'w hanfon	3
	Hysbysiadau etholiad a gyhoeddir ar eich gwefan.....	5
	Dileu ffurflenni cyfeiriad cartref	5
2	Gweithgareddau ôl-etholiadol	6
	Rhoi hysbysiad o'r canlyniadau	6
	Datganiad o ran papurau pleidleisio post	7
	Casglu data ac adborth	8
	Rhoi cyfrif am yr etholiadau	8
	Talu credydwyr	8
	Talu ffioedd i staff	8
	Dychwelyd cyfarpar	9
	Gwariant etholiadol ymgeiswyr	9
	Ffurflenni ymgeiswyr.....	9
	Ffurflenni i'r Comisiwn Etholiadol ar gais	10
3	Herio canlyniadau etholiad.....	11
	Deisebau etholiadol	11
	Pwy all gyflwyno deiseb etholiadol ac ar ba seiliau?	11
	Pwy fydd yr atebydd?	11
	Dyddiadau cau ar gyfer cyflwyno deisebau	11
	Penderfyniad barnwrol o waharddiad	12
4	Adolygu gweithdrefnau etholiadol.....	13
	Yr adolygiad.....	13
5	Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth.....	15

1 Storio a gwaredu dogfennau

1.1 Dylech gadw polisi cadw dogfennau sy'n nodi'r cyfnod y byddwch yn cadw pob dogfen etholiadol, a'ch rheswm dros wneud felly. Dylech sicrhau nad ydych yn cadw dogfennau am fwy o amser na'r cyfnod a nodir yn eich polisi cadw dogfennau, a'u bod yn cael eu dinistrio yn ddiogel ar yr adeg gywir.

Mae ein [hadnodd diogelu data](#) yn cynnwys gwybodaeth bellach am storio data personol a chadw dogfennau, gan gynnwys beth ddylid ei gynnwys mewn polisi cadw dogfennau.

1.2 Y Swyddog Cofrestru Etholiadol sydd â'r cyfrifoldeb cyfreithiol am gadw'r dogfennau etholiadol a restrir ym mharagraffau 1.8, 1.9 ac 1.11¹, ac mae'n rhaid iddo eu cadw am flwyddyn.

1.3 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, rhaid i chi anfon y dogfennau ato'n ddiogel a bydd blwyddyn un yn dechrau o'r dyddiad y bydd y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn eu derbyn². Dylech gysylltu ag ef ar gam cynnar er mwyn rhoi trefniadau ar waith i anfon y dogfennau rhagnodedig ar ôl i'r canlyniadau gael eu datgan. Dylech sicrhau bod yr holl ddogfennaeth yn cael ei chadw'n ddiogel ac y rhoddir cyfrif amdani wrth iddi gael ei hanfon at y Swyddog Cofrestru Etholiadol.

1.4 Ym mhob achos, a phob tro, dylai pob paced a chynhwysyn sy'n cynnwys dogfennau etholiadol gael eu storio'n ddiogel fel na all neb ymyrryd â hwy.

Cyfuno³

Pan gyfunir dau ddigwyddiad pleidleisio neu fwy, rhaid anfon y dogfennau etholiadol at swyddog cofrestru'r sir neu'r bwrdeistref sirol lle cynhelir yr etholiad. Os bydd yr ardal etholiadol yn cynnwys mwy nag un awdurdod lleol, swyddog cofrestru'r awdurdod lleol y cofrestrir y nifer fwyaf o etholwyr yn ei ran ef o'r ardal.

1.5 Dylech gynnal trywydd archwilio clir wrth becynnu'r dogfennau gan y bydd hyn yn helpu i sicrhau bod modd dod o hyd i ddogfennau'n hawdd os bydd unrhyw un yn dymuno archwilio'r dogfennau cyhoeddus. Dylai'r system becynnu a labelu a ddefnyddiwch ddarparu dull storio diogel a chefnogi proses adfer amserol.

1.6 Gellir sicrhau llwybr archwilio clir a phroses dryloyw drwywneud y canlynol:

- Cynhyrchu labeli clir ar gyfer pob paced. Rhaid i chi selio'r holl ddogfennaeth berthnasol mewn pacedi ar wahân⁴ a marcio pob paced gyda disgrifiad o'i gynnwys, dyddiad yr etholiad ac enw'r ardal etholiadol berthnasol y mae'n cyfeirio ati.
 - At hynny, dylai'r labeli nodi pa mor hir y bydd angen cadw'r paced a phryd y bydd angen ei ddinistrio (oni chyfarwyddir fel arall drwy orchymyn llys).
 - Dylai'r labeli ar gyfer dogfennau y gall y cyhoedd eu gweld a'r labeli ar gyfer dogfennau na all y cyhoedd eu gweld fod yn wahanol. Fel gofyniad sylfaenol, dylai'r pacedi sy'n cynnwys dogfennau na all y cyhoedd eu gweld nodi'r ffaith hon.
- Sicrhau eich bod wedi ystyried y gwaith o becynnu'r dogfennau wrth gynllunio'ch proses dilysu a chyfrif.
- Ymdrin â chyfarwyddiadau pacio fel rhan o'ch hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio ac wrth hyfforddi goruchwylwyr pleidleisiau post a chyfrif. Dylai darparu cyfarwyddiadau ysgrifenedig helpu hefyd i leihau'r risg y caiff dogfennau eu pacio'n anghywir. Mae [templed o ganllaw graffigol ar ddeunyddiau pecynnu ar ôl diwedd y cyfnod pleidleisio](#) ar gael, y gallech ei addasu a'i roi i staff gorsafoedd pleidleisio.
- Creu rhestr o'r holl ddogfennau i'w hanfon. Dylech gadw cofnod o'r holl ddeunyddiau y mae dyletswydd arnoch i'w hanfon at y Swyddog Cofrestru Etholiadol a sicrhau y rhoddir cyfrif am yr holl eitemau ac y cânt eu dosbarthu'n ddiogel yn unol â gofynion diogelu data. Mae paragraffau **1.8**, **1.9** ac **1.11** yn darparu rhestrau o'r dogfennau y mae dyletswydd arnoch i'w hanfon. Dylech hefyd:
 - cofnodi nifer y parseli rydych wedi eu hanfon
 - cofnodi manylion y swyddog cofrestru perthnasol y cawsant eu hanfon ato
 - cael derbynneb gan y swyddog cofrestru perthnasol sy'n nodi bod y parseli wedi cael eu derbyn yn ddiogel

Ceir rhagor o fanylion ar y diffiniad o 'ardal etholiadol berthnasol' yn [Rhan A – Rolau a chyfrifoldebau](#).

Cyfuno

Pan gyfunir dau ddigwyddiad pleidleisio neu fwy, rhaid i chi gymeradwyo pob paced a nodi disgrifiad o'r ardal y maent yn ymwneud â hi⁵. Dylai'r label hefyd nodi'n glir pa ddigwyddiad pleidleisio y mae'r paced yn ymwneud ag ef. Os

yw'n ymwneud â phob digwyddiad pleidleisio (fel y copïau o gofrestri wedi'u marcio), dylai restru'r holl ddigwyddiadau pleidleisio.

Y dogfennau y mae dyletswydd arnoch i'w hanfon

1.7 Rhaid i chi selio'r dogfennau etholiadol a restrir isod ac, ar ôl cwblhau cyfrif y papurau pleidleisio, rhaid i chi eu hanfon at y Swyddog Cofrestru Etholiadol, os nad chi yw'r person hwnnw hefyd, fel y nodir uchod.⁶ Os felly, bydd angen i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol sicrhau bod ganddo ddull o gofnodi dyddiad derbyn y dogfennau, fel ei fod yn gwybod pryd i ddinistrio'r rhai a anfonwyd ymlaen.

1.8 O'r gorsafoedd pleidleisio:⁷

- y paced sy'n cynnwys:
 - y rhestr o bleidleisiau a gyflwynwyd
 - y rhestr o bleidleiswyr sydd ag anableddau a gynorthwywyd gan gymdeithion
 - y datganiadau a wnaed gan gymdeithion pleidleiswyr sydd ag anableddau
 - y rhestr o bleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
 - y datganiadau yn ymwneud â phleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
 - y rhestr o bobl yr anfonir papurau pleidleisio atynt ar ôl i wall clercol gael ei gywiro neu o ganlyniad i benderfyniad ar apêl i'r llys
- copïau wedi eu marcio o'r gofrestr etholwyr, y rhestr wedi'i marcio o ddirprwyon ac unrhyw hysbysiadau copïau wedi'u marcio o ganlyniad i gywiro gwall clercol neu benderfyniad ar apêl i'r llys
- y pacedi sy'n cynnwys rhestrau rhifau cyfatebol y gorsafoedd pleidleisio wedi'u cwblhau
- tystysgrifau cyflogaeth ar ddyletswydd ar y diwrnod pleidleisio

1.9 O'r prosesau o ddsbarthu ac agor pleidleisiau post:⁸

- copïau wedi'u marcio o restr y pleidleiswyr post a rhestr y pleidleiswyr post drwy ddirprwy
- y pacedi sy'n cynnwys rhestrau rhifau cyfatebol y pleidleisiau post wedi'u cwblhau
- y pacedi o ddatganiadau pleidleisiau post a dderbyniwyd fel rhai dilys
- y pacedi o bleidleisiau post a wrthodwyd
- y pacedi o amlenni papurau pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd
- y rhestrau o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd, a gollwyd ac a ddifethwyd

- y paced o bapurau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd a'r dogfennau ategol
- y paced o bapurau pleidleisio drwy'r post a gollwyd a oedd yn cynnwys unrhyw ran o'r pecyn pleidleisio drwy'r post nas collwyd ac a ddychwelwyd atoch cyn i chi anfon un arall yn ei le
- y paced o bapurau pleidleisio drwy'r post, datganiadau ac amlenni a ganslwyd
- y paced i o bapurau pleidleisio drwy'r post nas defnyddiwyd
- pecynnau pleidleisio drwy'r post nas agorwyd a dderbyniwyd ar ôl diwedd y cyfnod pleidleisio neu a ddychwelwyd fel rhai nas dosbarthwyd (gellir eu hanfon ar ddyddiad arall yn nes ymlaen)

1.10 Rhaid i chi hefyd anfon y datganiad ynglŷn â'r papurau pleidleisio drwy'r post a'r rhestr o bleidleisiau post a fethodd y gwiriadau dynodyddion⁹ at y Swyddog Cofrestru Etholiadol, ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon y dogfennau etholiadol uchod. Dylech hefyd anfon ymlaen ar yr un adeg eich cofnod o unrhyw achosionlle rydych yn amau bod trosedd wedi'i chyflawni, fel bod y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn gwybod ym mha achosion na ddylai anfon hysbysiad o wrthod dynodydd pleidlais bost.

I gael rhagor o wybodaeth am gynnwys y rhestrau amrywiol sy'n ymwneud â phleidleisio drwy'r post, gweler [Rhan D: Pleidleisio absennol](#).

1.11 O'r cyfrif:¹⁰

- storio papurau pleidleisio ar wahân fel:
 - papurau pleidleisio a gyfrifwyd
 - papurau pleidleisio a wrthodwyd
 - papurau pleidleisio nas defnyddiwyd (rhai cyffredin a rhai a gyflwynwyd) a phapurau pleidleisio a ddifethwyd (a osodir gyda'i gilydd)
 - papurau pleidleisio a gyflwynwyd a gafodd eu defnyddio
- cyfrifon y papurau pleidleisio, canlyniad dilysu cyfrifon y papurau pleidleisio a'r datganiad o bapurau pleidleisio a wrthodwyd

1.12 Mae canllawiau cadw ac archwilio, er mwyn helpu gyda'r gwaith o drin y deunyddiau yn gywir, ar gael i'w lawrlwytho o'n gwefan.

1.13 Dylech sicrhau bod gennych brosesau ar waith i adalw data a'i ddileu'n ddiogel ar yr adeg briodol yn unol â chyfraith etholiadol a'ch polisi cadw dogfennau.

Cyfuno

Rhaid i'r deunyddiau ar gyfer pob digwyddiad pleidleisio, gan gynnwys papurau pleidleisio a gyfrifwyd ac a wrthodwyd a'r holl ddeunyddiau cyfrif eraill, gael eu pecynnu ar wahân¹¹.

Hysbysiadau etholiad a gyhoeddir ar eich gwefan

1.14 Bydd hefyd angen i chi ystyried p'un ydyw'n briodol neu'n angenrheidiol i'r hysbysiadau etholiad amrywiol a gyhoeddwyd ar eich gwefan barhau i ymddangos yno ar ôl y cyfnod deisebu ar gyfer yr etholiad. Lle bo diben penodol i hysbysiad, hynny yw hysbysu pwy fydd yn ymgeisydd yn yr etholiad, nid oes ddiben iddo bellach ar ôl i'r etholiad ddod i ben, ynghyd â'r cyfle i gwestiynau a yw'r etholiad wedi dod i ben. Felly, dylech naill ai dynnu'r hysbysiadau sydd wedi'u cyhoeddi oddi ar eich gwefan, neu dynnu'r data personol a gynhwysir yn yr hysbysiad, unwaith i'r dyddiad cau ar gyfer deisebu ar gyfer yr etholiad hwnnw fynd heibio.

1.15 Mae deddfwriaeth diogelu data yn caniatáu i ddata personol gael ei storio am gyfnodau hwy os bydd y data'n cael ei brosesu at ddibenion archifo yn unig, er budd y cyhoedd, neu at ddibenion gwyddonol, hanesyddol neu ystadegol, ac yn ddibynnol ar roi camau diogelwch priodol ar waith. Ar gyfer canlyniadau etholiadau, er enghraifft, dylech gadw'r rhain ar eich gwefan gan eu bod er budd y cyhoedd, ac at ddibenion hanesyddol ac ystadegol.

Dileu ffurflenni cyfeiriad cartref

1.16 Ar gyfer etholiadau prif ardaloedd a chynghorau cymuned ar neu ar ôl 5 Mai 2022, mae'n rhaid i ymgeiswyr gwblhau ffurflen cyfeiriad cartref fel rhan o'u henwebiad¹²

1.17 Rhaid i'r ffurflenni cyfeiriad cartref gael eu cadw'n ddiogel am gyfnod o 35 diwrnod gwaith ar ôl dyddiad cyhoeddi'r canlyniadau. .

1.18 Rhaid iddynt gael eu dileu yn ddiogel ar y diwrnod gwaith nesaf ar ôl y cyfnod 35 diwrnod.¹³ Fodd bynnag, os cyflwynir deiseb etholiadol sy'n ymwneud â'r etholiad o fewn y 35 diwrnod gwaith, rhaid i'r ffurflenni cyfeiriad cartref gael eu cadw'n ddiogel nes bod casgliad i drafodion y ddeiseb (gan gynnwys unrhyw apêl yn deillio o'r cyfryw drafodion). Rhaid iddynt wedyn gael eu dileu'n ddiogel cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl diwedd y gweithrediadau neu'r apêl.

2 Gweithgareddau ôl-etholiadol

Rhoi hysbysiad o'r canlyniadau

2.1 Rhaid i chi gyhoeddi hysbysiad o enw pob ymgeisydd a etholwyd a chyfanswm y pleidleisiau a fwriwyd dros bob ymgeisydd (p'un a gaiff ei ethol ai peidio), ynghyd â nifer y papurau pleidleisio a wrthodwyd yn y datganiad o bapurau pleidleisio a wrthodwyd.¹⁴ Os yw'r ymgeisydd wedi defnyddio ei enw a ddefnyddir yn gyffredin i sefyll etholiad, dylech ddefnyddio ei enw llawn a'r enw a ddefnyddir yn gyffredin yn yr hysbysiad.

2.2 Ym mhob achos, dylech sicrhau bod yr hysbysiadau rydych yn gyfrifol amdanynt ar gael i bawb sydd â diddordeb cyn gynted â phosib, gan gynnwys drwy eu cyhoeddi ar wefan yr awdurdod lleol.

2.3 Rhaid i chi hefyd roi hysbysiad i Swyddog Priodol y cyngor, sef y prif weithredwr o bosibl neu ryw uwch swyddog arall, yn nodi enw a chyfeiriad pob ymgeisydd a etholwyd.¹⁵

Etholiadau cyngorau cymuned

Mewn etholiadau cyngor cymuned, mae'n rhaid i chi roi gwybod i Swyddog Priodol y sir neu'r fwrdeistref sirol lle mae'r gymuned wedi'i leoli am enw pob ymgeisydd a etholwyd¹⁶. Mae'n rhaid i chi hefyd roi hysbysiad tebyg i Swyddog Priodol y cyngor cymuned¹⁷. Os nad oes Swyddog Priodol ar gyfer y cyngor cymuned, dylech hysbysu cadeirydd y cyngor cymuned.

Refferenda maerol

Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i chi hysbysu Swyddog Priodol y cyngor o ganlyniad y refferendwm maerol. Rhaid i chi hefyd roi hysbysiad cyhoeddus o ganlyniad y refferendwm, nifer y papurau pleidleisio a gyfrifwyd, cyfanswm y pleidleisiau a fwriwyd dros bob ateb a nifer y papurau pleidleisio a wrthodwyd wedi'u rhannu yn rhesymau unigol dros wrthod¹⁸.

Er mwyn gallu cyflawni'r hyn a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod pleidleiswyr yn cael gwybod am y canlyniadau mewn ffordd glir ac amserol.

Er mwyn dangos bod modd i chi gyflawni'r hyn a nodwyd, bydd angen i chi roi trefniadau ar waith i gyfathrebu'r canlyniadau i bleidleiswyr.

Datganiad o ran papurau pleidleisio post

2.4 Rhaid i chi gwblhau datganiad ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer pob ardal etholiadol¹⁹.

2.5 Mae'r dogfennau hyn yn hanfodol ar gyfer cyfrif am bleidleisiau post ac ar gyfer sicrhau bod gan bleidleiswyr hyder y bydd eu pleidlais yn cael ei chyfrif yn y modd a fwriadwyd. Dylai'r datganiadau ffurfio rhan o'r trefniadau sydd gennych yn eu lle i gynnal trywydd archwilio clir o'r prosesau pleidleisio post a chyfrif. Dylech gwblhau'r datganiadau'n gywir gan ddefnyddio'r ffigyrau a gofnodwyd wrth anfon, derbyn, agor a dilysu pleidleisiau post.

Cyfuno

Hyd yn oed lle y cafodd y broses o ddsbarthu pleidleisiau post ei chyfuno, mae'n ofynnol o hyd i chi baratoi datganiad ynglŷn â phapurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer y ddau ddiwyddiad pleidleisio²⁰.

Ceir rhagor o fanylion am gadw cofnodion wrth weinyddu'r broses pleidleisio drwy'r post yn [Rhan D – Pleidleisio absenol](#). Mae'r Comisiwn wedi llunio datganiad [templed o ran papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer yr etholiad](#), y dylid ei ddefnyddio. Dylai'r nodiadau canllaw ategol eich helpu i gwblhau hwn.

2.6 Rhaid i chi roi copi o'r datganiad cyflawn i'r Ysgrifennydd Gwladol ac i'r Comisiwn²¹. Ni ddylai'r datganiad gael ei roi cyn y degfed diwrnod gwaith ar ôl y diwrnod pleidleisio, ond rhaid iddo gyrraedd heb fod yn hwyrach na'r pumed diwrnod gwaith ar hugain ar ôl y diwrnod pleidleisio²². Os nad yw'r naill na'r llall o'r diwrnodau hyn yn ddiwrnod gwaith, estynnir yr amser i'r diwrnod gwaith nesaf. Mae Swyddfa'r Cabinet yn cyflwyno ffurflenni ar ran yr Ysgrifennydd Gwladol, a dylai datganiadau gael eu hanfon i elections@cabinetoffice.gov.uk gan ddefnyddio'r teitl pwnc '[enw'r awdurdod] – Cyflwyno Ffurflen K ar ran yr Ysgrifennydd Gwladol'. Darperir manylion o ran sut mae cyflwyno'r wybodaeth hon i'r Comisiwn cyn yr etholiadau ym Mwletin Gweinyddu Etholiadol y Comisiwn adeg y pleidlais honno.

Casglu data ac adborth

2.7 Mewn etholiadau a drefnwyd, gofynnir i chi anfon gwybodaeth a data i'r Comisiwn mewn perthynas â'r etholiadau.

2.8 Bydd ffurflenni ar gyfer casglu gwybodaeth a data mewn etholiadau a drefnwyd, a nodiadau canllaw ategol ar gyfer eu cwblhau, yn ogystal â ffurflen adborth y Comisiwn, ar gael ar [wefan y Comisiwn](#).

Rhoi cyfrif am yr etholiadau

2.9 Telir costau cynnal etholiad lleol gan yr awdurdod lleol²³. Bydd yr awdurdod lleol yn rhoi cyfarwyddiadau i chi ar gyfer rhoi cyfrif am yr etholiadau.

Etholiadau cynghorau cymuned

Mewn etholiad cyngor cymuned, telir costau cynnal yr etholiad gan y prif gyngor ardal²⁴. Fodd bynnag, gall y prif gyngor ardal ei gwneud yn ofynnol i'r cyngor cymuned ad-dalu unrhyw gostau yr eir iddynt. Fel y nodir yn [Rhan B: Cynllunio a threfnu](#), bydd felly angen i chi gysylltu â'r cyngor cymuned ar gam cynnar ynghylch costau rhedeg etholiad, er mwyn sicrhau bod y gyllideb sydd ei hangen ar gael.

Talu credydwyr

2.10 Dylech gadw derbynebaw cyn cyfnod yr etholiadau a thrwy gydol cyfnod yr etholiadau gyfer pob gwasanaeth/gwaith a ddarparwyd, a thalu pob credydwr cyn gynted â phosibl ar ôl yr etholiadau.

Talu ffioedd i staff

Treth Incwm

2.11 O dan reolau treth rhaid cwblhau rhestr wirio dechreuwr safonol, a gyhoeddir ar yr adeg penodi. Dim ond unwaith y mae'n rhaid ei chwblhau yn hytrach na'i hadolygu bob blwyddyn. Bydd angen i chi roi ffurflen P60 i'r cyflogai ar ddiwedd y flwyddyn dreth.

Gwybodaeth amser real CThEM

2.12 Bydd yr holl daliadau etholiadol a wneir yn atebol i system taliadau treth gwybodaeth amser real CThEM. Dylech sicrhau eich bod yn cysylltu ag adrannau cyllid ac adnoddau dynol eich awdurdod lleol cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau y gallwch gydymffurfio â'r rheolau treth ar gyfer pob un o'ch cyflogeion, gan gynnwys unrhyw staff dros dro a staff contract tymor byr. Ceir canllawiau pellach gan [CThEM](#).

Ymrestrriad awtomatig i benswgn gweithle

2.13 Mae'n rhaid i bob cyflogwr gyda staff sy'n gweithio yn y DU gydymffurfio gyda'r gofynion ymrestru awtomatig newydd. Ceir canllawiau pellach gan y [Rheoleiddiwr Pensiynau](#).

Dychwelyd cyfarpar

2.14 Dylech wneud trefniadau i ddychwelyd unrhyw gyfarpar, fel y bythau pleidleisio, i'w man storio.

Gwariant etholiadol ymgeiswyr

Ffurflenni ymgeiswyr

2.15 Rhaid i bob asiant etholiad gyflwyno ffurflen gwariant ymgeisydd i Swyddog Priodol y cyngor, ynghyd ag anfonebau a derbynebau perthnasol, o fewn 35 diwrnod calendr i ddatgan canlyniad yr etholiad (oni fydd diwrnod olaf y cyfnod ar benwythnos neu ŵyl y banc, ac os felly bydd y diwrnod olaf yn symud i'r diwrnod gwaith nesaf).²⁵

2.16 Mae'r ddeddfwriaeth hefyd yn gofyn bod ymgeiswyr a'u hasiantiaid yn cyflwyno datganiadau yn cadarnhau bod cofnod gwariant etholiadol yr ymgeisydd yn gyflawn a chywir. Mae'n rhaid i ddatganiad yr asiant etholiadol gael ei gyflwyno ar yr un pryd â'r cofnod. Byddai'n rhaid i ddatganiad yr asiant etholiadol gael ei gyflwyno cyn pen saith diwrnod gwaith o'r asiant etholiadol yn cyflwyno'r cofnod. Fodd bynnag, os yw'r ymgeisydd allan o'r DU pan gyflwynir y ffurflen i chi, rhaid iddo wneud y datganiad o fewn 14 diwrnod calendr i ddychwelyd i'r DU (oni fydd diwrnod olaf y cyfnod ar benwythnos neu ŵyl y banc, ac os felly bydd y diwrnod olaf yn symud i'r diwrnod gwaith nesaf) a'i gyflwyno i chi cyn gynted â phosibl.²⁶ Er mwyn sicrhau llwybr archwilio clir, dylai'r Swyddog Priodol gadw cofnod o bryd y derbynir y dogfennau hyn.

2.17 Rhaid i'r Swyddog Priodol gadw copi o bob ffurflen gwariant etholiad a datganiad, ac unrhyw ddogfennau atodol, am gyfnod o ddwy flynedd gan ddechrau gyda'r dyddiad y derbyniwyd y ffurflen ac, yn ystod y cyfnod hwnnw, sicrhau bod copïau ar gael i'r cyhoedd eu harchwilio heb godi ffi. Gall unrhyw un hefyd ofyn am gopïau o'r ffurflenni a'r datganiadau atodol, unrhyw ddogfennau atodol, y mae'n rhaid eu darparu os telir ffi o 20c y dudalen. Rhaid dileu cyfeiriadau unigolion sydd wedi gwneud rhoddion i ymgeiswyr o bob copi i'w archwilio a phob copi a ddarperir ar gais. Ar ddiwedd y cyfnod o ddwy flynedd, os bydd yr ymgeisydd neu'r asiant etholiad perthnasol yn gofyn amdanynt, rhaid iddynt gael eu dychwelyd i'r ymgeisydd. Fel arall, gellir dinistrio'r ffurflenni a'r dogfennau ategol.²⁷

Mae'r Comisiwn wedi llunio [ffurflenni a chanllawiau ar wariant a rhoddion ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid](#) yng [Nghymru](#), y gallwch eu

rhoi i ymgeiswyr ac asiantiaid er mwyn eu galluogi i fodloni eu gofynion adrodd.

Etholiadau cynghorau cymuned²⁸

Mewn etholiadau cynghorau cymuned rhaid i ymgeiswyr, o fewn 28 diwrnod calendr i ddiwrnod yr etholiad (oni fydd diwrnod olaf y cyfnod ar benwythnos neu wyl y banc, ac os felly bydd y diwrnod olaf yn symud i'r diwrnod gwaith nesaf), gyflwyno eu ffurflenni gwariant etholiad, ynghyd â datganiad o wariant a wnaed gan yr ymgeisydd, i Swyddog Priodol y cyngor. Nid oes angen datganiad asiant. Rydym hefyd wedi llunio nodyn cyfarwyddyd ar gyfer etholiadau cynghorau [cymuned](#) ynghyd â'r ffurflen a'r datganiad gwariant i ymgeiswyr. Mae'n rhaid i'r datganiad fod ar y ffurflen benodol neu ar ffurflen i'r un effaith²⁹.

Rhaid i'r ffurflenni ar gyfer yr etholiadau hyn gael eu cadw am gyfnod o 12 mis ar ôl eu derbyn. Ar ôl y cyfnod hwn, rhaid i'r Swyddog Priodol, os gwneir cais am hynny, eu dychwelyd i'r ymgeisydd, neu gall eu dinistrio³⁰.

2.18 Mae'r Comisiwn hefyd wedi cyhoeddi [canllawiau i Swyddogion Priodol i'w helpu i ddelio ag unrhyw ffurflenni gwariant ymgeiswyr sy'n weddill.](#)

Ffurflenni i'r Comisiwn Etholiadol ar gais

2.19 Mae deddfwriaeth yn gosod terfynau gwariant a gofynion adrodd ar ymgyrchoedd ymgeiswyr, ac yn rhoi'r swyddogaeth o fonitro cydymffurfiaeth â'r rheolau ar wariant etholiadol ymgeiswyr a rhoddion i ymgeiswyr i'r Comisiwn Etholiadol.

2.20 Os gofynnir iddynt wneud hynny, rhaid i Swyddogion Priodol anfon copiâu o ffurflenni gwariant etholiad ymgeiswyr i'r Comisiwn. Rhaid i gopiâu o'r ffurflenni a anfonwyd i'r Comisiwn gynnwys yr holl ddogfennaeth ategol, gan gynnwys datganiadau³¹.

2.21 Gall y Comisiwn hefyd ofyn i chi ddarparu'r canlynol:

- ffigyrau etholwyr ar gyfer pob ward a ddefnyddir i gyfrifo terfyn gwariant yr ymgeiswyr
- terfyn gwariant yr ymgeiswyr a roddwyd i ymgeiswyr, os yn berthnasol
- rhestr o'r holl ymgeiswyr a safodd i'w hethol, gan gynnwys eu plaid (os o gwbl), a ph'un a oeddent yn llwyddiannus
- cadarnhad o bwy sydd heb gyflwyno cofnod, wedi cyflwyno cofnod anghyflawn neu wedi cyflwyno cofnod yn hwyr, a beth, os o gwbl, mae'r Swyddog Priodol wedi gwneud eisoes am achosion o'r fath
- cyfeiriadau asiantiaid etholiadol ar gyfer unrhyw ymgeiswyr fethodd â chyflwyno cofnodion

3 Herio canlyniadau etholiad

Deisebau etholiadol

3.1 Gellir defnyddio deisebau etholiadol i herio canlyniad etholiadau.

Pwy all gyflwyno deiseb etholiadol ac ar ba seiliau?

3.2 Gall y bobl ganlynol gyflwyno deiseb etholiadol:³²

- person sy'n hawlio ei fod wedi bod yn ymgeisydd yn yr etholiad, neu
- bedwar neu fwy o bobl a bleidleisiodd fel etholwyr yn yr etholiad neu yr oedd ganddynt hawl i bleidleisio yn yr etholiad, heblaw am etholwyr a gofrestrwyd yn ddiennw

3.3 Y seiliau a ganiateir dros ddeiseb etholiad llywodraeth leol yw:³³

- nad oedd yr unigolyn y codwyd amheuaeth ynghylch ei ethol wedi'i ethol yn briodol
- bod yr unigolyn y codwyd amheuaeth ynghylch ei ethol wedi'i anghymhwyso ar adeg yr etholiad
- bod yr etholiad yn annilys oherwydd arferion llwgr neu anghyfreithlon neu ar y seiliau a nodir yn Adrannau 164 a 165 o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 (fel y'i diwygiwyd)

Pwy fydd yr atebydd?

3.4 Bydd yr unigolyn y codwyd amheuaeth ynghylch ei ethol mwy na thebyg yn atebydd i'r ddeiseb. Os yw'r ddeiseb yn ymwneud â chynnal yr etholiad, gallwch hefyd fod yn atebydd i'r ddeiseb.

Dyddiadau cau ar gyfer cyflwyno deisebau

3.5 Fel arfer, rhaid cyflwyno deiseb mewn etholiad llywodraeth leol o fewn 21 diwrnod calendr ar ôl y diwrnod y cynhaliwyd yr etholiad.³⁴ Gellir caniatáu rhagor o amser o dan amgylchiadau penodol.

3.6 Dylid cynghori unrhyw un sy'n ystyried cyflwyno deiseb etholiadol i geisio ei gyngor cyfreithiol ei hun. Os oes gennych gwestiynau yn gysylltiedig â deisebau etholiadol a'r broses ar gyfer cyflwyno deisebau, gan gynnwys cadarnhau'r terfynau amser, dylech gysylltu â'r Swyddfa Deisebau Etholiadol:

Swyddfa Deisebau Etholiadol/Election Petitions Office
Ystafell/Room E113
Llysoedd Barn Brenhinol/Royal Courts of Justice
Strand
Llundain/London WC2A 2LL

E-bost: Election_Petitions@gsi.gov.uk
Ffôn: 0207 947 6877

Penderfyniad barnwrol o waharddiad

3.7 Gall unrhyw un wneud cais i'r Uchel Lys am ddatganiad bod cynghorydd wedi cael ei anghymhwysu rhag bod yn gynghorydd nawr, neu unrhyw bryders ei ethol.³⁵

3.8 Dylid cynghori unrhyw un sy'n ystyried cyflwyno deiseb etholiadol ar gyfer datganiad barnwrol o waharddiad i geisio ei gyngor cyfreithiol ei hun.

4 Adolygu gweithdrefnau etholiadol

2.1 Dylech gynnal gwerthusiad trylwyr o'r holl brosesau a amlinellir yn eich cynllun prosiect, gan geisio adborth gan randdeiliaid priodol, a llunio dogfen ar y gwersi a ddysgwyd a gaiff ei defnyddio i lywio'r cynllun prosiect a'r gofrestr risg ar gyfer digwyddiadau etholiadol yn y dyfodol.

2.2 Fel rhan o'r cynllun prosiect templed, mae'r Comisiwn wedi darparu rhai nodau enghreifftiol ac offer awgrymedig a fydd yn caniatáu i chi fesur i ba raddau y mae cynnal yr etholiad wedi bod yn llwyddiannus. Mae'r Comisiwn hefyd wedi darparu cynllun gwerthuso fel rhan o dempled y cynllun prosiect er mwyn eich helpu gyda'r broses adolygu.

I allu cyflawni'r canlyniadau a nodir yn [Safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi werthuso sut y cafodd pleidleisiau blaenorol eu cynllunio a'u darparu, a nodi'r gwersi a ddysgwyd, gan ddiweddarau cynlluniau fel bo gofyn.

I ddangos y gellir darparu'r canlyniadau bydd angen i chi gael dogfennau gynllunio yn eu lle, sy'n adlewyrchu gwersi a ddysgwyd.

Yr adolygiad

4.3 Dylai'r adolygiad gwmpasu pob agwedd ar yr etholiadau. Dylai'ch cynllun prosiect gael ei ddefnyddio fel man cychwyn ar gyfer yr adolygiad, a dylid adolygu pob proses y cynlluniwyd ar ei chyfer ac a gyflawnwyd.

4.4 Rhan allweddol o'r adolygiad fydd ystyried y nodau a'r amcanion a nodwyd yn eich cynllun prosiect a mesur eich perfformiad yn eu herbyn.

4.5 Dylech dalu sylw arbennig i adolygu'r canlynol:

- eich gwaith cynllunio prosiect
- p'un a oeddech yn gallu sicrhau digon o adnoddau
- os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, beth weithiodd yn dda a beth y gellid ei wella wrth weithio gyda hwy
- sut y cafodd contractwyr eu rheoli a ph'un a wnaethant gyflawni gwaith yn unol â'r fanyleb ofynnol
- y cyfarpar a'r deunydd swyddfa a ddefnyddiwyd
- recriwtio a hyfforddi staff

- addasrwydd y lleoliadau a ddefnyddiwyd
- y gwaith o reoli enwebiadau, gorsafoedd pleidleisio, y broses pleidleisio absennol, a'r broses dilysu a chyfrif
- y gwaith o brosesu ac ymdrin ag ymholiadau
- unrhyw faterion sy'n effeithio ar ddiogelwch/uniondeb yr etholiad

4.6 Fel rhan o'r adolygiad, dylech geisio adborth gan randdeiliaid priodol.

4.7 Dylech geisio adborth gan y canlynol:

- eich staff
- os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, y Swyddog hwnnw
- etholwyr
- ymgeiswyr, asiantiaid a phleidiau gwleidyddol
- sefydliadau lleol o bobl anabl, pobl hŷn a grwpiau ethnig lleiafrifol, a swyddogion mynediad yr awdurdod

4.8 Er mwyn cael adborth gan eich staff, er enghraifft, dylech ystyried gwahodd nifer ohonynt, gan gynnwys staff gorsafoedd pleidleisio, i ddod i gael trafodaeth er mwyn ymdrin â phob agwedd ar y broses sy'n ymwneud â gorsafoedd pleidleisio, o'r sesiynau hyfforddi a briffio hyd at ddelio â sefyllfaoedd anodd ar y diwrnod pleidleisio. Gallech hefyd ystyried unrhyw adborth a ddarparwyd mewn adroddiadau a gyflwynwyd gan Swyddogion Llywyddu ac arolygwyr gorsafoedd pleidleisio.

4.9 Ar ôl i chi adolygu pob agwedd ar yr etholiadau a cheisio adborth gan randdeiliad priodol, dylech lunio dogfen yn nodi'r gwersi a ddysgwyd. Dylai'r ddogfen honno gynnwys dadansoddiad o ba arferion fu'n llwyddiannus a ble arall y gellid eu defnyddio, beth fydddech chi'n ei wneud eto neu'n wahanol, ac argymhellion allweddol. Dylai'r adroddiad ar y gwersi a ddysgwyd gael ei ddefnyddio wedyn i lywio'r cynllun prosiect a'r gofrestr risg ar gyfer digwyddiadau etholiadol yn y dyfodol.

5 Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth

2.1 Ar ôl yr etholiadau efallai y cewch geisiadau o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. O dan y Ddeddf hon, nid awdurdod cyhoeddus yw Swyddogion Canlyniadau na Swyddogion Cofrestru Etholiadol ac, fel y cyfryw, maent wedi'u heithrio rhag y gofynion datgelu a osodir ganddi.

2.2 Fodd bynnag, lle y bo'n bosibl, dylai Swyddogion Canlyniadau a Swyddogion Cofrestru Etholiadol ddatgelu'r wybodaeth y gofynnwyd amdani, ar yr amod bod y wybodaeth hon eisoes yn eiddo i'r cyhoedd, neu ar yr amod nad yw'r wybodaeth y gofynnwyd amdani yn cynnwys data personol. Enghraifft o ddata nad yw'n bersonol fyddai data ystadegol yn dangos cyfanswm yr etholwyr a gofrestrwyd yn eich ardal neu nifer y pleidleiswyr post.

¹ Rheol 62 Atodlen 1 Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd (Cymru) 2021 (“Rheolau Prif Ardaloedd 2021”, rheol 62 Atodlen 1 Rheolau Etholiadau Lleol (Cymunedau) (Cymru) 2021 (“Rheolau Cymunedau 2021”), rheol 43 Rheolau Awdurdodau Lleol (Cynnal Refferenda (Cymru) 2008 (“Rheolau Cynnal Refferenda (Cymru) 2008”)

² Rheol 62 Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, Rheol 62 Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021, rheol 43 (“Rheolau Cynnal Refferenda (Cymru) 2008”)

³ Rheol 66 Atodlen 2 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, Rheol 66 Atodlen 2 Rheolau Cymunedau 2021

⁴ Rheol 61 Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 61 Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021, rheol 42 Rheolau Cynnal Refferenda (Cymru) 2008

⁵ Rheol 55(8)(c) Atodlen 2 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 55(9)(c) Atodlen 2 Rheolau Cymunedau 2021

⁶ Rheol 62 Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, Rheol 62 Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021,

⁷ Rheol 62(1) Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 62(1) Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021, rheol 43(1) Rheolau Cynnal Refferenda (Cymru) 2008

⁸ Rheoliad 91(1)(a) Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) 2001 (Rheoliadau 2001)

⁹ Rheoliad 91(1)(b), (3A) a (3B) Rheoliadau 2001

¹⁰ Rheol 62(2) Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 62(2) Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021, rheol 43(1)(a) Rheolau Cynnal Refferenda (Cymru) 2008

¹¹ Rheol 51(6) Atodlen 2 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 51(6) Atodlen 2 Rheolau Cymunedau 2021

¹² Rheol 9 Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 9 Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021

¹³ Rheol 66(1)(a) Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, rheol 66(1)(a) Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021

¹⁴ Rheol 60(3) Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021, Rheol 60(3) Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021

¹⁵ Rheol 60(2) Atodlen 1 Rheolau Prif Ardaloedd 2021

¹⁶ Rheol 60(2)(b) atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021

¹⁷ Rheol 60(2)(a) Atodlen 1 Rheolau Cymunedau 2021¹⁸ Rheol 41 Rheolau Cynnal Refferenda (Cymru) 2008

¹⁹ Rheoliad 91 Rheoliadau 2001

²⁰ Rheoliad 91(1)(b) o Rheoliadau 2001

²¹ Rheoliad 91(5) Rheoliadau 2001

²² Rheoliad 91(5) Rheoliadau 2001

²³ Adran 36(4) Deddf Cynrychiolaeth y Bobl (RPA) 1983 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021))

²⁴ Adran 36(5) RPA 1983 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021)

²⁵ Adran 81(1) RPA 1983

²⁶ Adran 82 RPA 1983

²⁷ Adran 89 RPA 1983

²⁸ Paragraff 3 Atodlen 4 RPA 1983

²⁹ Rheol 7, Rheolau Cymunedau 2021

³⁰ Paragraff 8 Atodlen 4 RPA 1983

³¹ Adran 87A(2) RPA 1983

³² Adran 128(1) ac (1A) RPA 1983

³³ Adran 127 RPA 1983

³⁴ Adran 129 RPA 1983

³⁵ Adran 92 Deddf Llywodraeth Leol 1972